

โรคแอนแทรกโนสของทุเรียน

(Anthracnose Disease of Durian)

ทุเรียน (Durian; *Durio zibethinus* L.) เป็นไม้ผลที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปีเนื่องจากมีผู้บริโภคจำนวนมากทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ในปีพ.ศ. 2566 ผลผลิตที่ได้ 1,475,978 ตัน โดยมีการส่งออกทุเรียนอยู่ในรูปของทุเรียนสด ทุเรียนแช่แข็ง ทุเรียนกวน และทุเรียนอบแห้ง เป็นต้น แหล่งเพาะปลูกทุเรียนในประเทศไทยที่สำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ชุมพร ระยอง สุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566)

ปัจจุบันเชื้อสาเหตุโรคพืชของทุเรียนยังคงมีความสำคัญและเข้าทำลายในส่วนต่าง ๆ ของต้นทุเรียน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากอาการที่เกิดขึ้นได้ทุกส่วนของทุเรียน ได้แก่ กิ่ง ก้าน ใบ ดอก ลำต้น ผล และระบบรากของทุเรียน โดยเชื้อราเมื่อเข้าทำลายมีผลผลิต เช่น ผลสด ทำให้ผลเน่า มีความเสียหายมาก คุณภาพลดลง ได้แก่ เชื้อรา *Colletotrichum gloeosporioides* (anthracnose) *Phomopsis* sp. (Phomopsis leaf spot) และ *Lasiodiplodia theobromae* (Lasiodiplodia fruit rot) แต่เชื้อราที่สำคัญมากชนิดหนึ่ง คือ เชื้อรา *C. gloeosporioides* สาเหตุของโรคแอนแทรกโนส ซึ่งเป็นเชื้อราที่มีความสำคัญเนื่องจากสามารถอาศัยในเศษซากพืชบริเวณใต้ต้นทุเรียนได้ จึงทำให้มีความเสี่ยงสูงที่เชื้อราจะเกิดขึ้นกับทุเรียนได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บนใบของทุเรียน ทำให้ใบพืชมีการสังเคราะห์แสงลดลง หากไม่ได้รับการตกแต่งกิ่งใบ ช่อดอก และผลอ่อน และจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่ดี เชื้อสาเหตุโรคพืชก็ยังคงสะสมได้ในทุกฤดูกาลผลิตทุเรียน

ลักษณะอาการ

เริ่มแรกพบใบมีลักษณะจุดเล็ก ๆ เกิดขึ้นบริเวณปลายใบ มีสีเหลืองล้อมรอบ ต่อมาเมื่อสภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการเกิดโรค ใบจุดเล็ก ๆ เริ่มขยายแผ่กว้างมากขึ้น แผลเริ่มแห้งและมีสีน้ำตาล เกิดเป็นวงซ้อน ๆ กัน แผลสามารถต่อกันเป็นวงขนาดใหญ่ เข้าทำลายเซลล์ใบได้มากขึ้นทำให้เกิดลักษณะคล้ายอาการไหม้ เมื่อเป็นมากทำให้ใบหลุดร่วงได้ (ภาพที่ 1) นอกจากนี้เชื้อราสามารถเข้าทำลายช่อดอกในช่วงระยะดอกบาน ทำให้ดอกมีสีคล้ำ เน่าดำ และพบกลุ่มเส้นใยของเชื้อราที่มีสีเทาดำ เจริญฟูคลุมกลีบดอก ปกคลุมเกสร กลีบดอก ทำให้ดอกแห้ง และหลุดร่วงในที่สุด

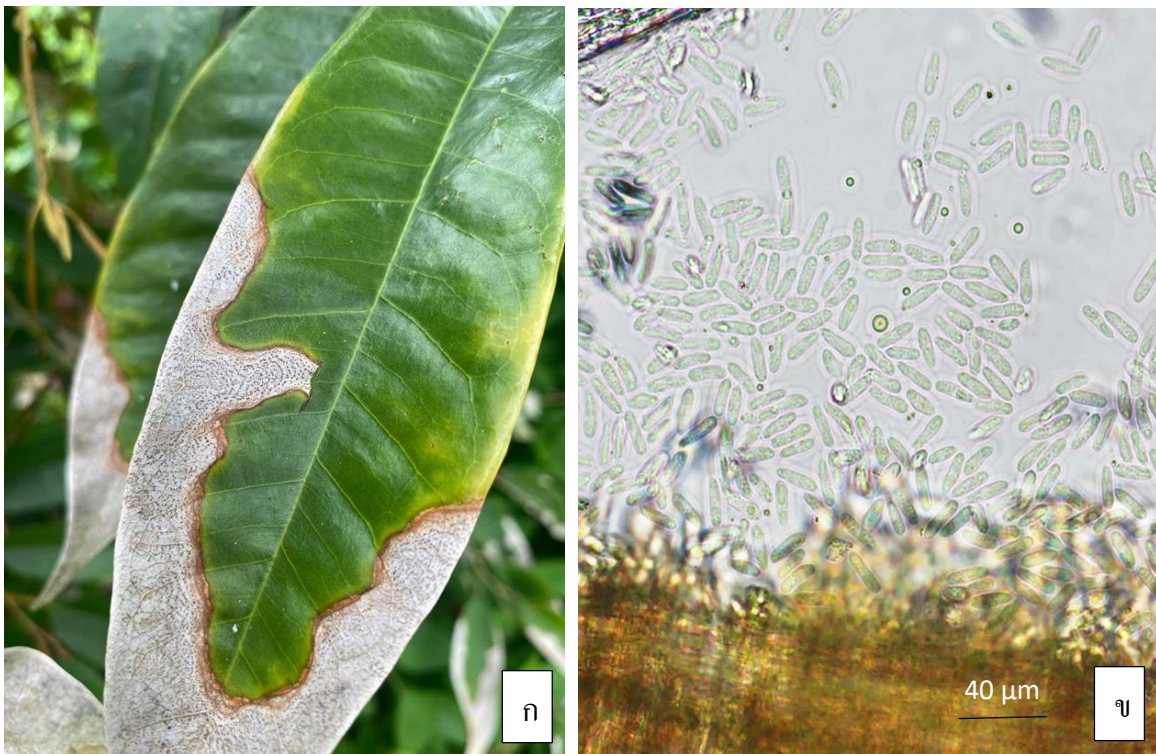
ลักษณะสัณฐานวิทยา

เชื้อรา *C. gloeosporioides* สามารถสร้าง Acervuli ประกอบด้วยโคนิเดีย (conidia) และ การชูโคนิเดีย (conidiophore) สร้าง conidia รูปทรงกระบอกหัวท้ายมน ไม่มีสี (hyaline) และไม่มี setae

การแพร่ระบาด เชื้อราสามารถปลิวไปตามลม ติดไปกับน้ำ รวมทั้งระบบน้ำ และเข้าทำลายทุเรียนเมื่อมีสภาพแวดล้อมเหมาะสม โรคนี้นพบได้ทั้งในฤดูฝน และฤดูแล้ง แต่จะเห็นอาการชัดเจนในฤดูแล้ง ซึ่งเป็นระยะที่ทุเรียนกำลังอยู่ในระยะออกดอก และติดผล

การป้องกันและกำจัด

1. ทำการเกษตรกรรม ตัด ตกแต่งกิ่งใบ ช่อดอก และผลเป็นโรค ออกจากแปลงผลิตทุเรียนทุกครั้งและหมั่นสังเกตอาการของโรคในแปลงผลิตอย่างสม่ำเสมอ
2. ใช้สารเคมีกำจัดเชื้อรา ได้แก่ Cabendazim , Mancozeb, Propineb หรือ Azoxystrobin + Difenoconazole อัตราตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

ภาพที่ 1 ลักษณะอาการบนใบและลักษณะสัณฐานวิทยาของเชื้อรา *Colletotrichum gloeosporioides*

(ก) ลักษณะของใบทุเรียนเป็นแผลไหม้เกิดจากเชื้อรา *C. gloeosporioides*

(ข) ลักษณะสัณฐานวิทยาของเชื้อรา *Colletotrichum gloeosporioides* เมื่อส่องภายใต้กล้องจุลทรรศน์

กำลังขยายสูง (Compound microscope) 400 เท่า

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2566. สถิติการเกษตรของประเทศไทย. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <https://mis-app.oae.go.th/product/> ทูเรียน. (1 กันยายน 2567).

ข้อมูลและเรียบเรียงโดย :

ชลิตา ดาหาญ นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร สถาบันพืชสวน
กรมวิชาการเกษตร

วานิช คำพานิช นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ กลุ่มวิจัยการกักกันพืช

สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร